

VERTROUWELIJK

DE ONTWIKKELING IN DE OPPOSITIE-GROEP RONDOM "DE BRUG".

S a m e n v a t t i n g

In de groep rondom "De Brug" (Wagenaar - Gortzak c.s.) wint de idee om een "eigen" communistische partij in het leven te roepen meer en meer veld. Om taktische redenen wil men daar zeker niet toe besluiten voor het eind december te houden 19e partijcongres achter de rug is.

Gebleken is, dat verschillende aan de oppositiegroep leidinggevende figuren het strakke communistische dogma niet langer onderschrijven. Dit komt vooral tot uiting in de top van de groep, waartoe alle dissidente communistische Kamerleden behoren.

Diverse buitenlandse partijen hebben reeds met revisionistische verschijnselen te kampen gehad. De partijtwisten zijn een internationaal verschijnsel geworden.

Recentelijk openbaarde zich een "revisionistische" stroming in de Deense communistische partij.

Paul de Groot keerde zich in een tweetal in "De Waarheid" gepubliceerde artikelen op scherpe wijze tegen het revisionisme in de Deense partij. Hij legde daarbij een duidelijk verband tussen de Deense revisionisten en de rebellerende groep van de Nederlandse partij.

Deze artikelen van De Groot werden in de "Prawda" van 17 oktober 1958 onder de titel "Revisionisme - werktuig van de reactie" overgenomen. Dit betekent, dat de CPSU zich achter De Groot's kritiek stelt en deze autoriseert.

oktober 1958

VERTROUWELIJK

VERTROUWELIJK

DE ONTWIKKELING IN DE OPPOSITIE-GROEP RONDOM "DE BRUG".

Meningen over het oprichten van een nieuwe partij.

Na het openlijk aan de dag treden van de breuk in de CPN heeft de oppositie, die zich verenigde in de groep rondom "De Brug", geen gelegenheid voorbij laten gaan om te betogen, dat het geenszins in de bedoeling lag een nieuwe partij op te richten. Uitdrukkelijk stelde men vast dat het geschil met Paul de Groot niet van principiële of ideologische aard was. Men wilde de CPN slechts bevrijden van de partijdictator de Groot en van het sectarisme en dogmatisme, welke als gevolg van zijn optreden in de partij hoogtij vieren. Het voortdurende verlies aan invloed van de partij wordt door de oppositie geheel en al toegeschreven aan de funeste politiek en tactiek van De Groot, door wiens toedoen een brede kloof is ontstaan tussen de partij en de massa.

Sinds enige tijd is in de oppositiegroep een duidelijke verandering merkbaar ten aanzien van de gedachte, dat geen nieuwe partij moet worden opgericht. De aanvankelijk door slechts enkelen uitgedragen idee dat hiertoe wel moet worden overgegaan begint meer en meer veld te winnen. Men maakt hierbij vrij algemeen nog het voorbehoud dat het van het verloop van het a.s. CPN-congres zal afhangen, waartoe uiteindelijk zal moeten worden besloten.

Sinds het moment, dat het conflict in de CPN tot uitbarsting kwam, zijn enkele topfiguren van de oppositiegroep kennelijk al zover van de marxistisch-leninistische leer vervreemd, dat de "communistische waarheden" voor hen geen volledige waarheid meer zijn, en dat ook het dogma: maar één partij kan de voorhoede van de arbeidersklasse zijn, hen niet meer aanspreekt.

Dat de gedachte aan een eigen partij sterk onder de opposanten leeft blijkt o.a. uit het feit, dat het aan de vroegere partijfunctionaris G. Geelhoed werd toegestaan, onder het pseudoniem J.G. Mulder, in "De Brug" no. 5 van medio september per ingezonden stuk een lans te breken voor het oprichten van een nieuwe partij.

Het is begrijpelijk dat Paul de Groot, die de oppositiegroep met Argus-ogen gade slaat om op elke afwijking van de communisti-

- sche -

VERTROUWELIJK

VERTROUWELIJK

sche leer de vinger te kunnen leggen, terstond in "De Waarheid" op het artikel van Geelhoed reageerde. Hij stelde het aan de kaak als een uiting van de bij de opposanten levende wens om met de communistische beweging te breken.

Beroep op het a.s. partijcongres.

In een tweetal in september te Amsterdam gehouden streng besloten vergaderingen van een aantal vooraanstaande leden van de oppositiegroep werd o.m. het vraagstuk van het stichten van een eigen partij aan de orde gesteld. Sommige der aanwezigen toonden zich enthousiast voor deze idee, anderen daarentegen gaven te kennen dat men daar slechts in het alleruiterste geval toe zou moeten overgaan. De door Gerben Wagenaar gestelde voorwaarde, dat men in elk geval het a.s. CPN-congres zou moeten afwachten werd door niemand afgewezen.

Tevens werd in deze vergadering de vraag aan de orde gesteld of het zin zou hebben een beroep op het congres te doen met het doel een herroeping van de door het partijbestuur uitgesproken roeyementen te verkrijgen.

Met uitzondering van enkelen, die het nut en de wenselijkheid van een dergelijk beroep ontkenden, deelde men de opvatting van Wagenaar, dat men om taktische redenen wel genoodzaakt was althans de bereidheid te tonen de kwestie aan het congres voor te leggen. Het niet doen van een beroep op het partijcongres zou op de buitenlandse zusterpartijen een slechte indruk kunnen maken.

Overeengekomen werd, de CPN-leiding de voorwaarde te stellen, dat de geroyeerden de gelegenheid moet worden geboden hun zaak ten congresse te kunnen bepleiten. Men was het er geheel over eens dat de eigen activiteit tot aan het congres onder geen beding gestaakt mocht worden, ook als dit van de CPN-zijde zou worden geeist.

Algemeen was men van mening dat een beroep op het congres door de partijleiding "onder de tafel gewerkt zou worden". In dat geval zou men zich verder beraden over de wijze waarop men de deelnemers van het congres zou inlichten. Men dacht hierbij aan het uitgeven van een brochure aan de hand waarvan de congres-

- sisten -

VERTROUWELIJK

VERTROUWELIJK

sisten zich zouden kunnen oriënteren. In een vervolg-conferentie zal hierover nader worden beslist.

Advies van vrienden: bewaar de eenheid.

Opvallend is, dat de groep rondom "De Brug" tot nu toe slechts weinig bijval krijgt uit de rijen van de zgn. "juli-oppositie" (Met deze naam wordt een oppositiegroep van de zichten "Vereniging van Vrienden van "De Waarheid" noemende communistische partij aangeduid, die in 1945/1947 eveneens tegen De Groot in het strijdperk trad). De meeste kopstukken daarvan werden in die periode uit de CPN geroyeerd en sindsdien door De Groot te vuur en te zwaard vervolgd. Een vooraanstaand figuur uit deze "juli-oppositie" is D. Goulooze, een belangrijk medewerker van de Russische Inlichtingen Dienst in Nederland tijdens de Duitse bezetting. Zijn oordeel betreffende de communistische politiek en de partijtaktiek moet van waarde worden geacht. Goulooze, die een verklaard vijand van Paul de Groot is, heeft de leiding van "De Brug" het advies gegeven voor alles de eenheid in de communistische rijen te bewaren, niet over te gaan tot het oprichten van een nieuwe partij en alleen te blijven streven naar een gezonde CPN, onttrokken aan de ook door hem funest geachte invloed van Paul de Groot.

Ook tijdens een onderhoud met Franse geestverwanten is de opposanten te verstaan gegeven dat het in het leven roepen van een nieuwe partij niet met de belangen van de communistische beweging in overeenstemming is te brengen.

De oppositie niet één van gedachte.

Gebleken is wel, dat in de groep rondom "De Brug" een veelheid van gedachten en opvattingen leeft. Slechts in het negatieve t.w. de strijd tegen de persoon en de dictatuur van Paul de Groot is men het volmaakt eens.

Het feit, dat de leidende figuren van de oppositiegroep zich geruime tijd al buiten het enge verband van de partij en van de partijdiscipline bewegen doet zijn invloed gelden. Het heeft

- met -

VERTROUWELIJK

VERTROUWELIJK

met zich gebracht dat een deel van de opposanten het strakke communistische dogma niet langer onderschrijft. Dit komt vooral in de top van de groep, waartoe alle communistische dissidente Kamerleden behoren, tot uiting.

Van mevr. Lips-Odinot kan gezegd worden dat zij van het communisme weinig heil meer verwacht. Zij behoort tot degenen die zonder het partijcongres af te wachten nu al tot het stichten van een nieuwe partij zouden willen overgaan. Deze partij zou dan echter een geheel andere - meer democratische - structuur dan de CPN moeten hebben.

Gerben Wagenaar en Bertus Brandsen geven in beperkte en vertrouwde kring uiting aan een vrij grote gedesillusioneerdeheid over het communisme, zoals dat vanuit Moskou gepredikt wordt. In tegenstelling tot wat zij in het openbaar doen blijken hebben zij in feite het vertrouwen in het communisme verloren. Het heeft er alle schijn van dat zij, wanneer dit zonder meer mogelijk was, het liefst geheel en al uit de politieke strijd zouden willen terugtreden.

Henk Gortzak daarentegen blijft veel meer de ideologische communist, die schijnt vast te houden aan de gedachte van de éne en ondeelbare communistische partij. Een dictatoriale figuur als Paul de Groot wenst hij aan het hoofd daarvan echter niet te aanvaarden.

Poging tot het leggen van contacten.

De groep Wagenaar tracht verbindingen tot stand te brengen met de Pacifistisch Socialistische Partij (PSP) en vooraanstaande figuren uit "De Derde Weg". De PSP en "De Derde Weg" nemen ten aanzien hiervan een gereserveerde houding aan waarbij kennelijk de gedachte voorzit dat de groep Wagenaar ondanks alles een communistische groepering is. Voorts houdt men rekening met de mogelijkheid dat de opposanten t.z.t. weer onder het oude CPN-vaandel zouden kunnen terugkeren.

Gevolgen van destalinisatie.

De rede van Chroestsjow op het XXste congres van de CPSU en de daarmee samenhangende destalinisatie hebben thans in vrij-

- wel -

VERTROUWELIJK

VERTROUWELIJK

wel alle communistische partijen hun sporen nagelaten. Na Polen Hongarije, Oost-Duitsland, de Verenigde Staten en Canada zijn er ook in de partijen van de West-Europese landen moeilijkheden ontstaan. Hoewel in het ene land openlijker aan de dag tredend dan in het andere doen zich de laatste tijd verschijnselen van "revisionisme" voor in de communistische partijen van Denemarken, Zwitserland en Frankrijk. De partijtwisten zijn een internationaal verschijnsel geworden van een tot nu toe ongekende omvang.

Wagenaar en zijn medestanders hebben zoveel mogelijk getracht elke grond te ontnemen aan de reeds direct door Paul de Groot tegen hen ingebrachte beschuldiging, dat zij een te hoop gelopen groep revisionisten vormden. Zij hebben er zich in de eerste plaats toe bepaald kritiek te oefenen op het persoonlijke beleid van Paul de Groot. Doch op de achtergrond spelen ook bij de Nederlandse opposanten elementen van het internationaal aan de dag tredende revisionisme een niet te miskennen rol.

Een sinds enige tijd in de Deense partij onder leiding van Axel Larsen optredende oppositiegroep oefent openlijk kritiek uit op Moskou. De Deense oppositiegroep wijst, anders dan de Nederlandse opposanten - principieel de bekende "Verklaring van november 1957 der 12 communistische partijen" (o.m. gericht tegen het revisionisme) af. Hierdoor doen de Deense opposanten zich voor het forum van het wereldcommunisme openlijk als revisionisten kennen.

Ook op ander gebied bestaat een opmerkelijk verschil tussen de twist in de Deense en die in de Nederlandse partij. De Deense revisionisten, o.w. 7 leden van het partijbestuur, zijn namelijk niet uit de partij geroyeerd, zoals met de leiding van de groep Wagenaar is gebeurd.

Zij hebben zelfs de concessie verworven, dat aan het eind van deze maand een buitengewoon congres zal worden gehouden, waarop zowel het standpunt van de minderheid als dat van de meerderheid aan de orde zal komen. De opvattingen van beide groepen, ook die van de revisionistische minderheidsgroep werden in het Deense partijdagblad gepubliceerd.

- het -

VERTROUWELIJK

VERTROUWELIJK

Het is niet verwonderlijk dat Paul de Groot, die naar ver-
luidt het Deense partijcongres persoonlijk gaat bijwonen, de
gang van zaken in de Deense partij met grote belangstelling
volgt. In bijzonder scherpe bewoordingen heeft hij zich in een
tweetal in "De Waarheid" van 26 en 27 september jl. gepubliceer-
de artikelen tegen het revisionisme in de Deense partij gekeerd.
Hij stelt het hierbij voor, als zouden alle revisionisten ge-
ïnspireerd worden door één imperialistische centrale, en legde
daarbij een duidelijk verband tussen het aan de dag tredende
revisionisme in Denemarken en de rebellerende groep van de Ne-
derlandse partij.

De Deense oppositie wordt aangevoerd door de partijvoorzitter,
tevens algemeen partijsecretaris Larsen, die over vrij grote aan-
hang beschikt. Het zou voor de communistische partij in Denemar-
ken daarom zeer nadelig kunnen zijn, de oppositie zonder meer
buiten de partij te zetten. Mocht het partijcongres der Denen
evenwel - wat niet te verwachten is - besluiten Larsen op enige
plaats in het partijbestuur te handhaven, dan zal zo'n ontwik-
keling ook in andere partijen repercussies hebben.

Wagenaar en anderen zouden zich er dan met recht over kunnen
beklagen, dat zij voor een vergrijp van niet-principiële aard
zonder meer werden geroyeerd.

De Groot: zwaarddrager van Moskou.

Het feit, dat de artikelen van De Groot tegen het Deense
revisionisme in de "Prawda" van 17 oktober 1958 onder de titel
"Revisionisme - werktuig van de reactie" werden overgenomen stelt
nog eens duidelijk in het licht welk een nauwe samenhang er be-
staat tussen gebeurtenissen, die zich in en rond de Nederlandse
Partij afspelen en het internationale communisme.

Een drietal weken na terugkeer in Nederland van zijn ver-
blijf van ca. anderhalve maand in de Sowjet-Unie, waar hij zon-
der twijfel met functionarissen van de CPSU over het revisio-
nisme en de afwikkeling van het conflict in de Nederlandse par-
tij van gedachten heeft gewisseld, publiceerde de Groot op 26
en 27 september in zijn partijdagblad de felle aanval op het

- Deense -

VERTROUWELIJK

VERTROUWELIJK

Deense revisionisme en op de wijze waarop de Deense partijleiding dit probleem heeft behandeld. Hij benut het betreffende artikel tevens om zijn volledige Moskou-horigheid te belijden en om aan te tonen hoe juist het Nederlandse partijbestuur handelde, toen het de revisionistische "Wagenaar-groep" uit de partij stootte.

Drie weken later, aan de vooravond van het Deense partijcongres - door De Groot aan de kaak gesteld omdat ook de revisionisten daar hun zaak zullen kunnen bepleiten - neemt het officiële orgaan van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie de "Prawda" de artikelen van De Groot over. In feite betekent dit, dat de CPSU zich achter De Groot's kritiek stelt en deze autoriseert. Via De Groot grijpt de CPSU in ten aanzien van het Deense partijcongres, waar de Deense oppositiegroep, al bij voorbaat door Moskou als revisionistisch gebrandmerkt, een zekere nederlaag tegemoet gaat.

De door Moskou aan De Groot toegekende rol van zwaarddrager in de strijd tegen het Deense revisionisme, is zo duidelijk dat de veronderstelling voor de hand ligt dat deze rol De Groot nog tijdens zijn verblijf in de Sowjet-Unie werd toebedeeld en dat dus zijn artikelen tegen het Deense revisionisme in nadrukkelijke opdracht van de CPSU uit zijn pen zijn gevloeid.

oktober 1958

VERTROUWELIJK